

Från redaktionen

Lars-Eric Jönsson

Någon gång på 1980-talet blev jag uppringd av en god vän som frågade om jag ville ha och hade plats för en hyllmeter av tidskriften *Rig*. De kom från det sedan länge nedlagda folkbiblioteket i Väsby, en kyrkby strax utanför Höganäs. Givetvis hamnade de i min hylla. Något förstrött fann jag att serien inleddes 1918, vilket också var *Rigs* födelseår. Jag konstaterade också att de flesta häftena var osprättade.

När jag under det senaste året har arbetat i redaktionen och nu tillträder som redaktör har det förströdda intresset för de gamla häftena bytts mot inte bara ett disciplinärt intresse utan också ett kollegialt. Hur gjorde de andra redaktörerna? Vilken inriktning gav de tidskriften? Jag ska inte här ägna mig åt att försöka svara på sådana frågor. Men jag konstaterar att det onekligen vore intressant och viktigt att undersöka *Rigs* historia och betydelse för det kulturhistoriska och etnologiska vetenskapsfältet.

Rigs skribenter och redaktörer har inte bara speglat samtidens kulturhistoriska och etnologiska positioner utan också medverkat till att sätta kursen. Inte minst har den långa raden av avhandlingsrecensioner skapat en unik kontinuitet. Om man vill veta var etnologin har befunnit sig vid en viss tidpunkt, vilka frågor och perspektiv som har ansetts vara centrala, vilka teman som skurit igenom disciplinen, då är *Rigs* avhandlingsrecensioner en given källa.

De, liksom alla andra recensioner, bildar en ryggrad i *Rig*. Det ska de göra också i fortsättningen. Recensionerna, inte minst avhandlingsrecensionerna, är ett viktigt forum för vetenskaplig kritik och debatt. I detta nummer ges detta förhållande emfas via Mats Lindqvists diskuterande artikel om diskursbegreppet, en artikel som tar sin utgångspunkt i Fredrik Hertzbergs avhandling *Gräsrotsbyråkrati och normativ svenskhet*. Mats Lindqvist fungerade som opponent vid Hertzbergs disputation. Artikeln var ursprungligen ämnad som en recension men blev en artikel. Den skulle dessutom ha kunnat publiceras under vinjetten debatt. För en redaktör kan en sådan artikel, i positiv mening, förefalla problematisk. Hur ska texten etiketteras? Vi har valt att publicera den som en artikel eftersom den dels är utförligare och mer diskuterande än en reguljär recension, dels i sig själv utgör ett slags undersökning, inte bara av ett begrepp utan också av en väsentlig del av den nutida etnologin. Diskursbegreppet har redan överlevt minst en konjunkturcykel. I likhet med andra centrala begrepp, t.ex. kultur, har det ibland kommit att fungera som ett slags hälsningsord forskare emellan, utan några större förpliktelser.

Mats Lindqvists artikel står sig dessutom bra mot Sofi Gerbers undersökning av den tyska etnologins utveckling före och efter Berlinmurens fall. Gerber undersöker hur den tyska etnologin klövs efter andra världskriget. I öst

och väst trampade etnologer upp olika spår. Gemensamt för den östtyska och västtyska etnologin var att de förhöll sig till varandra. Sofi Gerber undersöker denna spända relation som dels kan ses i ljuset av det kalla kriget, dels måste uppfattas som ett, visserligen extremt, exempel på hur det politiska samhället påverkar vetenskaperna. I denna mening är vetenskapen varken fri eller obunden från omvärlden. Gerber undersöker t.ex. den täta sammanflätningen mellan den östtyska respektive västtyska synen på den tyska historien och tyskarna i diaspora å ena sidan och etnologins utveckling i de båda länderna å den andra. Det är viktig läsning och en påminnelse om att vetenskap inte endast utvecklas under påverkan av vetenskapen själv utan ständigt påverkas av samhälleliga, inte minst politiska, processer.

I det här numret kan vi dessutom glädjas att åt samtalet om Gårdarna Utanvedes fortsätter. Förutom att belysa just denna bebyggelsekategoris från- eller närvaro i kulturarvet understryker inläggen behovet av att just diskutera inte bara hur kulturarv kommer till, vad som hamnar utanför och varför, utan också vilka

berättelser vi sanktionerar och för fram som sanna. Redaktionen ser därför gärna att fler inlägg sänds in för att ytterligare borra i de villkor som kulturarvsprocesser bottnar i.

Tidskriften RIG har funnits sedan 1918. Äldre, förstås, är dock Sången om RIG, som skrevs ner någon gång under vikingatiden. Det första häftet av tidskriften avslutades med ett referat av Sången om RIG. Författaren, som möjligen var tidskriftens förste redaktör Sune Ambrosiani, konstaterade hur sången om RIG var ett ”mästerverk av åskådlig och koncis skildring av de olika ståndens levnadsförhållanden och sysselsättningar”. Därför var det också lämpligt, menade författaren, att tidskriften som Föreningen för svensk kulturhistoria ger ut skulle få namn efter RIG.

RIG var namnet som guden Heimdall bar under sina vandringar på jorden. RIG hade också givit upphov till samhällsklasserna. Tidskriftens uppgift, skrev författaren, var att sprida ljus över dessa klassers öde genom tiderna. Måhända kan meningarna gå isär om vad som egentligen menades. Likväl tycks det mig som om denna uppgift, i vidaste bemärkelse, kan få gälla också idag.

Lund i mars 2004